

ROIĆ SIĘ (29) *vb impf*

o jasne.

sie (21), się (8).

inf roić się (3). ◊ *praes 3 sg* roi się (7). ◊ *3 pl* roją się (15). ◊ *praet 3 pl subst* roiły się (2). ◊ *con 3 sg n* by się roiło (1). ◊ *part praes act* rojąc się (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. Gromadnie opuszczać ul w celu założenia nowego gniazda (o pszczołach); *examinare Mącz, Cn; exundare novis fetibus, vernare Cn* (12) : *RejZwierz* 117; *Examinare etiam dicuntur apes, Roić fie. Mącz* 110a.

Fraza: »(jak(o), jakoby, by) pszczoły (a. pszczołki) się roją; jako pczoły się roić« [w tym: w porównaniach (8); w co (1)] = *exundant novis fetibus apes, vernant apes Cn* [szyk zmienny] (6;4): *Dym mu [Lucyferowi] idzye s páfzczęki/ [...] Pátrząc ony nędznice [tj. dusze zmarłych]/ bárzo fie lękáią. Wierząc fie niebożatká/ á ftráfzliwie ftoią/ Iáko pczoły ná wiołnę/ kiedy fie w wiátr roią. RejWiz* 167v, 66; *Ach nieftoy tyfz toć fzkodá/ gdzye ták helmy ftoią/ A márníe zárdzewiawfzy/ pczoły fie w nie roią. RejZwierz* 117; *A ták dziwny fwiát á záfwiáły záfwiáły fzumí á huczý około fbow ludzkich/ że fzum záfwiáły około wfzu iákoby fie pczoły roiły. RejZwierc* 100v, 269v [2 r.]; *Patrzcíe íedno ku Pułnocy/ pátrzcíe ná Poludnie/ Iáko fie k nam przymykáią Zágorzanie cudnie. Iáko fie téż cí Látáwcy roią iáko Pczoły BielSpr* b2; *Slyfzáłby był tám ránnych pod końmi ftekánie/ Obaczyłby y fzykow roznych nácieránie/ Ano iák kiedy owo pfczoły podkurzone/ Roią fie/ álbo wály Morfkie záburzone. StrykKron* 255; *Siác wíęc íeden Mecoenas náczyni Maronow/ Nie fzczędząc fwych zagonow. [...] Roi fie téż ingenium, gdy fie pfczołki roią KlonŻal* C2; *SapEpit* A3v.

2. Powstawać w wielkiej ilości, mnożyć się (12) :

a. O abstraktach (7) : *KlonŻal* C2; *Iák y ía máíąc fyná/ tylko íedynego/ Winczuię mu záżywác/ wfzyftkiego dobrego. Ktory teraz wefoły/ nád zwyczay tu ftoi. Przecz powiedz moy fynu/ fkdá fie tá rádość roi. PaxLiz* D4v.

roić się w kim (2): *Tákíeć [panny] fwiátá záżywáią/ Co k fwey myfli wolność máíą/ Wfzytko fie im dobrze wodzi/ Zła myfl nigdy nie záfzkodzi/ Krew fie dobra w tákíey roi/ Gdy nád fzyią nikt nie ftoi BielKom* Gv; [*Jezus mówił do apostołów*]: *Czemuście fie potrożyli? Y ták bárzo podumáli. Myfli fie w was dziwne roią A fłowá rozmáíte broią. MWilkHist* K4; [*ProtKonterfet* D3].

Fraza: »[co] we fbie, w głowie się roi« (2:1): *Co poczníeć [!] ná fwíecie nic wam nie przyftoi/ íedno melánkolia wefbie fie wam roi BielKom* E3v; *Bo tho íuż bywa lekkoć niemáła/ gdy kogo [...] do wfżieníe prowadzą/ gdfie wíęc drugiemu dufnó bywa/ gdy fwiátlá máło wfđzi/ á bácy około niego latáią/ záby fkcaczą/ dziwne dymy przechodzą/ ták fye wíęc niedobrze wfłpi/ y w głowie dziwne fye mu Sny roią GroicPorz* cc4v; *RejWiz* 129v; [*wielkie fie lekkości niektórym w głowie roią/ y plotki práwie dziecíńskie. StefanOdpór* D2v].

b. O zjawiskach przyrody [gdzie] (3) : *Twoie [Panie] ognífte ftrzáły/ twé ftráfzńe gromy Latály: á niebiekfíe trzáfkáły domy. Roiły fye po niebie wkrag fylkáwice KochPs* 114.

roić się z czego (1): *Tám lancofty [tj. widoki] wydátne/ ání tám mgły ftoią/ Ani chmury po niebie z ługow fie tám roią. KmitaSpit* C3v.

Przen (1) : Kłaniam się tobie y o to namiłościwzy P.Iezu/ pirwey niżli z hukiem liną ná mię chmury gniewu twego/ y niżli się poczną roić od wchodu słońcá aż ná zachod łykáwice łádu twego *LatHar* 640.

c. O skutkach pijaństwa (2) : [*Mówi Lizyczop do Dybidzbana*] Ponieważ mi brzuch złącniął/ miękuchny iák kępká/ Wyłzšie on to wżyfłtko wśię/ iák nayłzufza [*lege*: najsuchsza] gębká. Lecż wáruiąć się łtoczkow [*tj. unikając mętów*]/ zácżnę zá widoku/ Ktore iáko ná tacżkach/ zwykły brzmieć po boku. A gdy się poczną roić/ z drozdżámi wespółék/ Nie zaráz ich vgási/ łtrwożony páchołek. *PaxLiz* E3v.

Fraza: »[komu] się we łbie chmiel roi« (1): Zwłázcżá kiedy chłop opiły/[...] Vtłucże cie przez twey winy/ Potym będzýe chciał tráfnowác/ Smiełzki łwymy przełłáduwác/ Ale zá náłze nie łtoi/ Pánu się wełbye chmiel roi *BielKom* G2.

3. Poruszać się w gromadzie, w wielkiej ilości; glomerare Mącz (3) : Glomerantur aves, Royą się. *Mącz* 146d.

W porównaniu (1): Formicans, Royący się yáko gdy się mrówki royą. *Mącz* 134c.

Przen [komu w czym] (1) :

Przysłowie: Fanaticus homo, Człowiek któremu kocżki drą we łbie/ álbo się mu muchy royą w głowie *Mącz* 117d.

4. Mącić się, mieszać się; bezpodmiotowo (2) : Wierz mi, [*mówi Arystoteles do młodzieńca*] że wnet przypádną nieprofżeni goście/ Tępość/ zła myłł niedbáłość o ludzi o Bogá/ Ani o żádną cnotę/ zázwdy we łbie trwogá. Poki poty/ áby się ták iedno roiło *RejWiz* 190.

Fraza: »[komu] we łbie się roi« (1): Cożci potym łásiedżie: czemu ze mnie łzydżiłż? Czylić się we łbie roi/ y przeto nie widżiłż. *ZbylPrzyg* A2v.

Synonimy: 2. czynić się, mnożyć się, poczynąć się, powstawać, wszczynąć się, zstawać się.

Formacje współrdżenne cf ROIĆ.

Cf ROJĄCY SIĘ, [ROJENIE]